

poté, kdy se vlastníkem Bechyně po Petru Vokovi z Rožmberka stal Adam ze Šternberka, s největší pravděpodobností v letech 1598–1608.

Čtvrtý a poslední oddíl publikace je opatřen titulem *Inkolát, absolutismus a právníci*. Právní historik Marek Starý ve studii „*A tak ve všech povinnostech se srovnati mám s obyvateli tétož království českého a země české*“ se snad až příliš skromně znějícím podtitulem *Několik poznámek k obyvatelskému právu a české inkolátní praxi v 16. století* podává všestranný, formálně i terminologicky brilantní přehled o problematice inkolátu (obyvatelského práva) v Českém království. Autor charakterizuje inkolát jako subjektivní právo svého nositele. I když bývá inkolát obvykle interpretován jako oprávnění zakupovat v zemi deskové (svobodné) statky, nabývat zemské úřady a účastnit se zemských sněmů, je podle Starého správnější zúžit obsah inkolátu pouze na možnost nabývat deskové statky a zároveň inkolát označit za jednu z podmínek k výkonu dalších práv veřejnoprávní povahy. Autor vymezuje a podrobně charakterizuje způsoby nabytí inkolátu a jeho zániku a pokouší se nalézt odpověď na otázku, kolik osob jej v předbělohorské době získalo.

Dosud jen okrajově zkoumanou problematikou vývoje zemského soudu Markrabství moravského v bělohorské a pobělohorské době se zabývá Jiří David v obsáhlé stati *Moravské právo a problém absolutismu. Sociální profil moravského zemského soudu v 17. a 18. století*. Autor si všímá nejen jeho vývoje a fungování, nýbrž např. i osobností, které ve zkoumaném období zásadním způsobem ovlivňovaly jeho činnost. Pokouší se také o rozbor sporné agendy soudu a rovněž podává všestrannou analýzu jeho sociálního profilu v letech 1651–1783. V uvedeném období zde zasedalo celkem 175 přísedících, jejichž seznam následuje v příloze stati. V poslední studii publikace *Právník v byrokratickém aparátu. K juristickým kariéram v habsburské monarchii na přelomu 18. a 19. století* přibližuje Tomáš Sterneck životní osudy a úřední kariéru českobudějovického měšťana Jakuba Ignáce (II) Daudlebského ze Sternecku (1748–1826), který stál v letech 1794–1817 jako komorní prokurátor v čele moravskoslezského fiskálního úřadu. Autor právem hodnotí Daudlebského úřední dráhu jako úspěšnou kariéru vzdělaného právníka z přelomu 18. a 19. století.

Publikace *Ad iustitiam et bonum commune* představuje důležitý příspěvek k poznání

zemského práva v českých zemích. Autoři některých studií zásadním způsobem revidují a přehodnocují výsledky dosavadního bádání, další se zabývají tématy, kterým dosud nebyla věnována dostatečná pozornost nebo byly zcela opomíjeny. Je pochopitelné, že publikace nemohla (i s ohledem na odborné zaměření jednotlivých spoluautorů) vyplnit všechny mezery a uspokojit veškerá deziderata bádání o dějinách zemského soudnictví v českých zemích. S výjimkou období vzniku ve 13. století zůstává stále velmi málo zpracován vývoj českého zemského soudu, málo je známo např. i o osudech dvorského soudu v raném novověku. Takřka úplná terra incognita je pak soud nejvyššího purkrabího pražského, byť se jednalo o poměrně významnou soudní instituci s celozemskou působností. Stranou badatelské pozornosti nadále zůstávají mnohé instituty českého zemského práva, zejména z oblasti práva hmotného.

PETR KREUZ

EDICE A POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

Adam Brémský, Činy biskupů hamburského kostela. Velká kronika evropského Severu, přel. Libuše HRABOVÁ – Jana ENGELBRECHTOVÁ, předmluva a poznámky L. HRABOVÁ, Argo, Praha 2009

281 s., ISBN 978-80-257-0167-6

Dílo Adama Brémského, snad původem ze Švábska či Bavorska, nabízí v rámci rané středověké chronistiky novou perspektivu. Na rozdíl od Widukinda se nezabývá dějinami Sasů, na rozdíl od Galla se nesoustřeďuje na činy významných vládců, na rozdíl od kroniky Řehoře z Tours nevychází z perspektivy jedné rodiny (a jedné společenské skupiny). V mnohém se přibližuje kronice Dětmara Merseburského, neboť zachycuje dějiny jednoho biskupství. Oba rovněž spojuje zájem o „barbary“, jimiž jsou Dětmarovi Slované a Adamovi Seveřané a Slované. Oba autoři se nicméně neshodují z hlediska perspektivy: autor-biskup zde stojí proti jednomu z kanovníků, který si zachovává vůči svým hlavním hrdinům větší odstup. Není proto pochyb, že volba vydat překlad kroniky Adama

Brémského byla opět šťastná. Redaktorům rozhodování ulehčilo i to, že čtvrtá kniha kroniky již jednou v překladu vydána byla, a to týměž kolektivem okolo Libuše Hrabové.

Editorka a autorka předmluvy pochopitelně věnovala pozornost základním obrysům Adamova života, avšak důraz položila zejména na jeho „pracovní techniku“ a přístup k minulosti. V Adamovi vidí kritického myslitele, který své bádání v hojně míře opírá o pramenná svědectví, jež se nezdráhá přímo citovat; kritický odstup si, jak Hrabová upozorňuje, udržuje i od svého hlavního hrdiny, arcibiskupa Adalbera, významné postavy říšských dějin 60.–70. let 11. století. Perspektiva Hrabové není v současné době právě obvyklá. Snahy vidět ve středověkých historických přímé předchůdce nás, historiků moderní doby, jež je třeba poměřovat moderními nároky historické kritiky, vesměs došly odmítnutí. S dílem následovníků Johannese Spörla převážila snaha zdůraznit svébytnost a jinakost středověkého pohledu na svět. Osobně se však domnívám, že zvolený staronový přístup není na škodu, je legitimní součástí našeho uvažování o středověkém dějepiscectví a působí osvěžujícím dojmem. Přitom se Hrabová nezříká ani představení Adamova světa a četbou jejího úvodu získáváme plastický obrázek autora a jeho díla. Vytknout můžeme jenom opomenutí cenných prací Volkera Sciora (2002) a Davida Fraesdorffa (2005).

Překlad je čtivý a rejstřík umožňuje dobrou orientaci v textu, text doplňují rovněž genealogie, tabulky a mapy. Čtenáři také poslouží vysvětlující poznámkový aparát, který poskytuje vcelku spolehlivé informace, není však prost chyb. Odmítnout je třeba např. charakteristiku *Fuldských letopisů* jako „oficiálního díla“. Tato drobnost však nemůže nic změnit na pozitivním dojmu z knihy, a tak nezbyvá než se těšit na další překlady z této ediční řady.

DAVID KALHOUS

Jindra PAVELKOVÁ, *Pečeti pánů z Kunštátu. Exkurz do sfragistické problematiky významného moravského rodu*, Moravská zemská knihovna, Brno 2009

184 s., ISBN 978-80-7051-186-2

Upravená verze stejnojmenné rigorózní práce Jindry Pavelkové je výsledkem jejího dlouhodobého zájmu o problematiku rodu pánů z Kunštátu. Publikace přináší přehled všech autorkou nalezených kunštátských pečeti, které až na jedinou výjimku pocházejí z domácích archivů. Publikace je rozdělena do čtyř kapitol (s. 6–131), které jsou doplněny *Úvodem* (2–5), *Závěrem* (132–134), *Seznamem zkratk* (135–136), *Seznamem pramenů a literatury* (137–179), *Jmenným rejstříkem* (180–183), *Genealogickou přílohou* (10 stran) a *Fotografickou přílohou* s náhledy jednotlivých pečeti (15 stran).

Tématu kunštátských pečeti se autorka uceleně věnuje jako vůbec první. Využila prostor, který se naskytl vynecháním sfragistické přílohy v doposud jediné monografii o rodu pánů z Kunštátu z pera autorské dvojice Miroslav Plaček – Peter Futák (*Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*). Autorce se podařilo shromáždit pečete příslušníků prakticky všech rodových větví, vynechala pouze „předkunštátskou“ vedlejší linii Mikulové (vladykové ze Zbraslavi a Račic) a královské období Jiřího z Poděbrad (včetně jeho potomků).

Stěžejní kapitola publikace *Pečeti pánů z Kunštátu, jejich vývoj a typologie* je řazena chronologicky. Z celkového počtu doposud určených příslušníků rodu pánů z Kunštátu (219) zpracovala autorka v publikaci asi jednu třetinu (72). Převahu z pochopitelných důvodů mají příslušníci dvou nejdéle žijících větví rodu – jevišovické (24) a bolearadické (17). Hojněji jsou zastoupeny také větve líšnická (9) a lysická (8). Z autorčina výzkumu vyplývá, že polovina ze sledovaných Kunštátů po celý život užívala pouze jeden typ osobní pečeti (35). Ostatní využili dva (21) a více (3 typy/9 osob, 4/4, 5/2, 6/1) typů osobních pečeti. Nejvíce typů (6) podle autorky za svého života použil Erhart starší († 1406), jeden z nejvlivnějších moravských pánů přelomu 14.–15. století; jejich počet tak zjevně odráží jeho mocenské i majetkové zázemí. Tento příslušník původní kunštátské větve rodu patřil mezi nejbohatší a nejmocnější muže v zemi.